

DIE JAHRESZEITEN (De Jaargetijden, 1801)
Joseph Haydn (1732 – 1809), tekst: Gottfried van Swieten

Tekst en vertaling

ter voorbereiding op de uitvoering op 254 november 2018 in de Wilhelminakerk te Haarlem.

INLEIDING

Haydn werd aangespoord tot het componeren van dit werk door het grote succes van zijn voorgaande oratorium, Die Schöpfung (1798), dat op dat moment in heel Europa opgevoerd werd. Baron Gottfried van Swieten, de zoon van de beroemde Nederlandse hofarts aan het keizerlijke hof in Wenen, die ook in Mozarts carrière een grote rol speelde, schreef voor beide werken het libretto. De tekst was zijn eigen vertaling in het Duits van delen van de Engelse gedichtencyclus The Seasons van James Thomson (1700-1748), van wie ook de tekst van het onofficiële Britse volkslied "Rule, Britannia!" afkomstig is. Van Swieten verlegde de plaats van handeling echter naar het Oostenrijkse platteland en schetste in zijn luchtige relaas een geïdealiseerd beeld van het boerenleven, iets wat Haydn niet kon overtuigen. Het componeren viel Haydn zwaar, ten eerste door zijn langzaam zwakker wordende gezondheid en ten tweede doordat hij niet goed met Van Swietens tekst uit de voeten kon. Het kostte Haydn twee jaar om het werk te voltooien.

De première in Wenen op 24 april 1801 was weliswaar een succes, maar niet zo succesvol als de eerste uitvoeringen van Die Schöpfung drie jaar eerder. Ook in de jaren erna werd Die Jahreszeiten duidelijk minder vaak opgevoerd dan Die Schöpfung.

Die Jahreszeiten is geschreven voor een groot klassiek orkest, meestal met een vierstemmig koor en drie solisten, die het landvolk vertegenwoordigen: Simon (bas), Lukas (tenor) en Hanne (sopraan).

Bron: wikipedia 2017

foto: Ludwig Guttenbrunn - Photo Neville

Die bleibt allein und leitet uns unwandelbar durch Zeit und Jahreswechsel, durch Jammer oder Freude bis zu den höchsten Ziele hin.

39. Terzett mit Chor - Simon

Dann bricht der große Morgen an, der Allmacht zweites Wort erweckt zum neuen Dasein uns, von Pein und Tod auf immer frei.

Lukas, Simon

Die Himmelsporten öffnen sich, der heil'ge Berg erscheint. Ihn krönt des Herren Zelt, wo Ruh' und Friede thront.

Chor und Solostimmen

Wer darf durch diese Pforte geh'n?

Der Arges mied und Gutes tat.

Wer darf besteigen diesen Berg? Von dessen Lippen Wahrheit floß. Wer darf in diesem Zelte wohnen?

Der Armen und Bedrängten half. Wer wird den Frieden dort genießen?

Der Schutz und Recht der Unschuld gab.

Chor

O seht, der große Morgen nah! O seht, er leuchtet schon! Die Himmelsporten öffnen sich, der heil'ge Berg erscheint.

Vorüber sind, verbrauset sind die leidenvolle Tage,

des Lebens Winterstürme.

Ein ew'ger Frühling herrscht; und grenzenlose Seligkeit wird der Gerechten Lohn!

Hanne, Lukas, Simon

Auch uns werd' einst ein solcher Lohn!

Laßt uns wirken, laßt uns streben!

Chor

Laßt uns kämpfen, laßt uns harren, zu erringen diesen Preis. Uns leite Deine Hand, o Gott! Verleih' uns Stärk' und Mut.

Dann singen wir, dann geh'n wir ein in Deines Reiches Herrlichkeit!

Amen!

een roes doorgebracht? Verdwenen zijn zij, als een droom!

Alleen de Deugd blijft over.

Recitatief - Simon

Zij alleen is blijvend; zij leidt ons met vaste hand door de tijd en wisselende jaren, door smart of vreugde naar het hoogste doel.

39. Terzet en koor - Simon

Dan breekt de grote morgen aan; het tweede (scheppings)woord van de Almachtige wekt ons op-nieuw tot leven, voor altijd bevrijd van smart en dood.

Lukas, Simon

De hemelpoort gaat open, de heilige berg (Sion) verschijnt, met op zijn top de tent des HEEREN, waar rust en vrede heerst.

Koor en solisten

Wie mag deze poort binnengaan? Alleen wie het kwaad vermeed, en het goede heeft gedaan.

Wie mag deze berg beklimmen? Wiens lippen waarheid spraken. Wie mag in deze tent wonen? Zij die armen en verdrukten hielpen. Wie zal de vrede daar genieten? Zij die de onschuldige bescherming en recht verschafften.

Koor

Zie! De grote morgen nadert! Zijn licht breekt al door!

De hemelpoort gaat open, de heilige berg verschijnt.

Voorbij, vervlogen zijn de dagen van lijden, de winterstormen van het leven.

Eeuwig zal het lente zijn, en eindeloze zaligheid wordt het loon van de rechtvaardigen.

Hanna, Lukas, Simon

Moge dat loon ook ons ten deel vallen.

Laten wij ons daarvoor inspannen.

Koor

Laten wij strijden, en volharden om deze prijs te behalen. Laat Uw hand ons leiden, God. Geef ons kracht en moed.

Dan gaan wij zingend de heerlijkheid van Uw Rijk binnen.

Amen!

*Vertaling G. Schuring en M.A. Schuring-Meijer
Oktober 2004*

Met dank aan Oratoriumkoor COV Heerenveen.

deinen Herrn! Sie rief vor Angst und Schrecken: Ach!
Ach ja, von Herzen gern.
Chor: Ei, ei, warum nicht nein?

Hanne

Sei ruhig, sprach er, liebes Kind, und schenke mir dein Herz! Denn meine Lieb' ist treu gesinnt, nicht Leichtsinn oder Scherz.
Dich mach ich glücklich; nimm dies Geld, den Ring, die gold'ne Uhr. Und hab' ich sonst, was dir gefällt, o sag's und fordre nur!

Chor: Ei, ei, das klinkt recht fein!

Hanne

Nein, sagt sie, das wär' viel gewagt, mein Bruder möcht' es seh'n, und wenn er's meinem Vater sagt, wie wird mir's dann ergeh'n? Er ackert hier uns all-zunah Sonst könnt' es wohl gescheh'n. Schaut nur, von jenem Hügel da könnt Ihr ihn ackern seh'n.

Chor: Ho, ho, was soll das sein?

Hanne

Indem der Junker geht und sieht, schwingt sich das lose Kind auf seinen Rappen und entflieht geschwin-der als der Wind.

Lebt wohl, rief sie, mein gnäd'ger Herr! So räch ich meine Schmach! Ganz eingewurzelt stehet er und gafft ihr staunend nach.

Chor: Ha, ha, das was recht fein!

37. Rezitativ - Simon

Von dürrer Osten dringt ein scharfer Eishauch jetzt hervor. Schneidend fährt er durch die Luft, verzehret jeden Dunst und hascht des Tieres Odem selbst. Des grimmigen Tyranns, des Winters Sieg ist nun vollbracht, und stummer Schrecken drückt den ganzen Umfang der Natur.

38. Arie - Simon

Erblicke hier, betörter Mensch, erblicke deines Lebens Bild. Verblühet ist dein kurzer Lenz, erschöpft deines Sommers Kraft.

Schon welkt dein Herbst dem Alter zu, schon naht der bleiche Winter sich und zeigt dir das off'ne Grab.

Wo sind sie nun, die hoh'n Entwürfe, die Hoffnungen vom Glück, die Sucht nach eitler Ruhme, der Sorgen schwere Last?

Wo sind sie nun, die Wonnetage, verschwelgt in Üp-pichkeit? Und wo die frohen Nächte, im Taumel durch-gewacht? Verschwunden sind sie wie ein Traum.

Nur Tugend bleibt.

Rezitativ - Simon

en eindelijk trof hij haar eens alleen aan.

Hij stapte meteen van zijn paard, en sprak: "Kom hier, en kus je heer!". Verschrikt riep zij: "Oh! o ja, héél graag!"

Koor: Hé, hé! Waarom niet "Nee!"?

Hanna

"Wees maar gerust, lief kind," sprak hij, "En schenk mij je hart! Want mijn liefde is oprecht gemeend, niet lichtzinnig of frivol.

Ik zal je gelukkig maken; neem dit geld aan, deze ring en dit gouden horloge. En heb ik verder nog iets wat jou bevalt, zeg het dan en vraag het maar!"

Koor: Hé, hé! Dat klinkt héél mooi!

Hanna

"Neen," zei ze, "dat is te gewaagd. Als mijn broer het zou zien en het aan mijn vader vertelt, Hoe zal het me dan vergaan? Hij werkt hier op de akker, véél te dichtbij, anders zou het wel kunnen. Gaat u even kijken, vanaf die heuvel dààr kunt u hem aan het werk zien."

Koor: Ho, ho! Wat krijgen we nou?

Hanna

Terwijl de jonker daar gaat kijken, springt het ondeu-gende kind op zijn paard en vlucht, nog sneller dan de wind.

"Gegroet," riep zij, 'doorluchte heer, zo wreek ik de smaad die u mij aandeed!' Als vastgenageld staat hij daar en staart haar na met open mond.

Koor: Ha, ha, dat was goed gedaan!

37. Recitatief - Simon

Vanuit het barre Oosten waait nu een scherpe ijs-koude wind, verjaagt de mist en snijdt zelfs de dieren de adem af.

De overwinning van de tyrannieke winter is nu volko-men, en dodelijke schrik valt op de natuur.

38. Arie - Simon

Kijk goed, verblinde mens, hier is jòuw leven uitge-beeld! Verwelkt is je korte lente, uitgeput de kracht van je zomer.

Reeds verglijdt de herfst van je leven naar de ouder-dom. Reeds nadert de bleke winter en wijst je op het open graf.

Waar zijn ze nu, je grote plannen, je hoop op geluk, je zucht naar ijdele roem, je zware zorgenlast?

Waar zijn ze nu, die dagen van gelukzaligheid, in weelde verbrast? En waar zijn die vrolijke nachten, in

DIE JAHRESZEITEN (De Jaargetijden, 1801)

Joseph Haydn (1732 – 1809), tekst: Gottfried van Swieten

ERSTER TEIL: Der Frühling

Einleitung

Die Einleitung stellt den Übergang vom Winter zum Frühling vor.

1. Rezitativ - Simon

Seht, wie der strenge Winter flieht! Zum fernen Pole zieht er hin. Ihm folgt auf seinen Ruf der wilden Stürme brausend Heer, mit gräßlichem Geheul.

Lukas

Seht, wie vom schroffen Fels der Schnee in trüben Strömen sich ergießt!

Hanna

Seht, wie von Süden her, durch laue Winde sanft gelockt, der Frühlingbote streicht!

2. Chor des Landvolks

Komm, holder Lenz, des Himmels Gabe, komm! Aus ihrem Todesschlaf erwecke die Natur!

Mädchen und Weiber

Er nahet sich, der holde Lenz. Schon fühlen wir den linden Hauch, bald lebet alles wieder auf.

Männer

Frohlockt ja nicht allzufrüh, oft schleicht, in Nebel eingehüllt, der Winter wohl zurück und streut auf Blüt' und Keim sein starres Gift.

Alle

Komm, holder Lenz, des Himmels Gabe, komm! Auf uns're Fluren senke dich! O komm, holder Lenz, o komm und weile länger nicht!

3. Rezitativ - Simon

Vom Widder strahlet jetzt die helle Sonn' auf uns erab. Nun weichen Frost und Dampf und schweben laue Dünst' umher; der Erde Busen ist gelöst, erheitert ist die Luft.

4. Arie - Simon

Schon eilet froh der Ackermann zur Arbeit auf das Feld. In langen Furchen schreitet er dem Pfluge flö-tend nach.

In abgemeß'nen Gänge dann wirft er den Samen aus, den birgt der Acker treu und reift ihn bald zur gold'nen Frucht.

EERSTE DEEL: De Lente

Inleiding

De inleiding beeldt de overgang uit van de winter naar het voorjaar.

1. Recitatief - Simon

Zie, de strenge winter vlucht! Naar de verre Noord-pool trekt hij weg, en een leger van wilde stormen volgt hem op zijn bevel, onder vreselijk gebrul.

Lukas

Kijk, de sneeuw stort van de steile rotsen in troebele stromen naar beneden.

Hanna

Zie, uit het zuiden strijkt de lentebode neer, aangelokt door een zachte zwoele wind.

2. Koor van landlieden

Kom, lieve lente, geschenk uit de hemel, kom en wek de natuur uit haar winterslaap.

Meisjes en vrouwen

Daar komt ze aan, de lieve lente! We voelen al haar zachte adem, en alles gaat nu opleven.

Mannen

Juich maar niet te vroeg! Vaak sluipt de winter nog terug, gehuld in nevel, om zijn ijzig gif te strooien over bloesems en ontluikend groen.

Allen

Kom, lieve lente, geschenk uit de hemel, kom! Daal neer op onze velden, kom, lieve lente, kom en wacht niet langer!

3. Recitatief - Simon

De zon staat nu in de Ram en schijnt helder op ons neer. Nu trekken vorst en mist weg, soms zweeft een lichte nevel rond. De aarde ademt weer, de lucht klaart op.

4. Aria - Simon

Vrolijk en vol ongeduld gaat de landman op het veld aan het werk. Fluitend loopt hij achter de ploeg en trekt lange voren.

Met afgemeten pas zaait hij daarna het zaad uit; de akker vangt het op en zal het spoedig laten rijpen tot gouden aren.

5. Rezitativ - Lukas

Der Landman hat sein Werk vollbracht und weder Müh' noch Fleiß gespart. Den Lohn erwartet er aus Händen der Natur, und fleht darum den Himmel an.

6. Terzett und Chor: Bittgesang

Lukas, dann Chor

Sei nun gnädig, milder Himmel!
Öffne dich und träufe Segen
über unser Land herab!

Lukas

Laß deinen Tau die Erde wässern!

Simon

Laß Regenguß die Furchen tränken!

Hanne

Laß deine Lüfte wehen sanft,
laß deine Sonne scheinen hell!

Hanne, Lukas, Simon

Uns sprießet Überfluß alsdann, und deiner Güte Dank
und Ruhm.

Chor

Sei nun gnädig, milder Himmel! Öffne dich und träufe
Segen über unser Land herab! usw.

7. Rezitativ - Hanne

Erhört ist unser Fleh'n; der laue West erwärmt und
füllt die Luft mit feuchten Dünsten an. Sie häufen sich;
nun fallen sie, und gießen in der Erde Schoß den
Schmuck und Reichtum der Natur.

8. Freudenlied,

mit abwechselndem Chore der Jugend

Hanne: O wie lieblich ist der Anblick der Gefilde jetzt!
Kommt, ihr Mädchen, laßt uns wallen auf der bunten
Flur!

Lukas: O wie lieblich ist der Anblick der Gefilde jetzt!
Kommt ihr Bursche, laßt uns wallen zu dem grünen
Hain!

Hanne: Seht die Lilie, seht die Rose, seht die
Blumen all'!

Lukas: Seht die Auen, seht die Wiesen, seht die
Felder all'!

Hanne: Seht die Erde, seht die Wasser, seht die helle
Luft!

Lukas: Alles lebet, alles schwebet, alles reget sich!

Hanne: Seht die Lämmer, wie sie springen!

Lukas: Seht die Fische, welch Gewimmel!

Hanne: Seht die Bienen, wie sie schwärmen!

Lukas: Seht die Vögel, welch Geflatter!

Chor: Alles lebet, alles schwebet, alles reget sich.

5. Recitief - Lukas

De landman heeft zijn werk gedaan. Maar al zijn
moeite en ijver worden niet beloond als de natuur
niet meewerkt. Daarom roept hij smekend de hemel
aan:

6. Terzet en koor: Bede

Lukas, daarna koor

Wees nu genadig, milde hemel!
Open u, strooi uw zegeningen
over ons land uit!

Lukas

Bevochtig de aarde met uw dauw!

Simon

Laat regen in de voren vallen!

Hanna

Geef goede wind
en heldere zonneschijn!

Hanna, Lukas, Simon

Dan zal de oogst overvloedig zijn, en zullen wij U
danken en roemen om uw goedheid.

Koor

Wees nu genadig, milde hemel! Open u, strooi uw
zegeningen over ons land uit! enz.

7. Recitatief - Hanna

Onze gebeden zijn verhoord. Een zachte westen-
wind voert warme, vochtige lucht aan. Wolken stape-
len zich op. Daar laten zij hun last in de schoot van
de aarde vallen, zodat de natuur haar werk kan doen
in volle schoonheid en rijkdom.

8. Vreugdelied,

afwisselend met koor van de jeugd

Hanna: O, wat ziet het land er nu prachtig uit!
Kom, meisjes, laten we dwalen door de bonte vel-
den.

Lukas: O, wat ziet het land er nu prachtig uit!
Kom, jongens, laten we naar het groene bos gaan!

Hanna: Zie de lilies, de rozen, al die bloemen!

Lukas: Zie de velden, de weiden, de akkers!

Hanna: Zie de aarde, het water, de heldere lucht:

Lukas: Alles leeft, alles zweeft, alles beweegt!

Hanna: Zie de lammeren springen!

Lukas: Zie het gewemel van de vissen!

Hanna: Kijk naar het zwermen van de bijen!

Lukas: Zie de vogels fladderen!

Koor: Alles leeft, alles zweeft, alles beweegt!

und Frost ihm alle Glieder lähmt.

Doch plötzlich trifft sein spähend Aug' der Schimmer
eines nahen Lichts.

Da lebt er wieder auf, vor Freude pocht sein Herz.
Er geht, er eilt der Hütte zu, wo, starr und matt, er
Labung hofft.

33. Rezitativ - Lukas

So wie er naht, schallt in sein Ohr, durch heulende
Winde nur erst geschreckt, heller Stimmen lauter
Klang.

Hanne

Die warme Stube zeigt ihm dann des Dörfchens Nach-
barschaft, vereint im traurem Kreise, den Abend zu
verkürzen mit leichter Arbeit und Gespräch.

Simon

Am Ofen schwatzen hier von ihrer Jugendzeit die
Väter, zu Körb' und Reusen flicht die Weidengert' und
Netze strickt der Söhne munt'rer Haufe dort.
Am Rocken spinnen die Mütter, am laufendem Rade
die Töchter; und ihren Fleiß belebt ein ungekünstelt
frohes Lied.

34. Spinnerlied mit Chor

(*"Spinnerlied" von Gottfried August Bürger*)

Frauen und Mädchen
Knurre, schnurre, knurre,
schnurre, Rädchen, schnurre!

Hanne

Drille, Rädchen, lang und fein, drille fein ein Fädelein
mir zum Busenschleier.

Weber, webe zart und fein, webe fein das Schleierlein
mir zum Kirmesfeier.

Außen blank und innen rein, muß des Mädchens
Busen sein, wohl deckt ihn der Schleier.

Außen blank und innen rein, fleißig, fromm und sittsam
sein, locket wack're Freier.

35. Rezitativ - Lukas

Abgesponnen ist der Flachs, nun stehen die Räder
still. Da wird der Kreis verengt und von dem Männer-
volk umringt, zu horchen auf die neue Mär, die Hanne
jetzt erzählen wird.

36. Lied met Chor - Hanne

Ein Mädchen, das auf Ehre hielt,

liebt' eins ein Edelman;

da er schon längst nach ihr gezielt,

traf er allein sie an.

Er stieg sogleich vom Pferd und sprach: Komm, küsse

Nu verliest hij de moed, de angst slaat hem om 't hart,
omdat de dag ten einde loopt en hij steeds meer ver-
stijft door vermoeidheid en door felle kou.

Hij speurt in het rond, en plotseling ziet hij een straaltje
licht, niet ver van hem vandaan.

Hij leeft weer op, van vreugde bonst zijn hart.

Hij haast zich naar het huis waar hij, verkleumd en
moe, een maaltijd en onderdak hoopt te vinden.

33. Recitatief - Lukas

Dwars door het loeien van de wind hoort hij, wat dich-
terbij gekomen, heldere stemmen klinken.

Hanna

In het warme vertrek vindt hij de dorpelingen gezellig
in een kring bijeen, om de tijd te korten met gesprek
en licht handwerk.

Simon

Vaders vertellen bij de kachel mooie verhalen over
hun jeugd, terwijl hun zoons manden en fuiken vlech-
ten van wilgetenen en hun netten breien.
Moeders spinnen aan het spinrokken, meisjes aan het
spinnewiel, en onder het werk zingen ze vrolijk een
eenvoudig lied:

34. Spin-lied met koor

Vrouwen en meisjes
Brom maar, snor maar,
spinnewieltje, snor!

Hanna

Draai, wiertje, draai lange fijne draadjes voor mijn
halsdoek.

Wever weef, heel zacht en fijn, mijn halsdoek voor het
kermisfeest.

Van buiten blank, van binnen rein moet een meisjes-
boezem zijn, goed verborgen achter de halsdoek.

Van buiten blank, van binnen rein, ijverig, rechtscha-
pen en zedig zijn, dat trekt goede vrijers aan.

35. Recitatief - Lukas

Al het vlas is gesponnen, de wielen staan nu stil. De
stoelen worden dicht bijeen geschoven, het manvolk
er omheen, om te luisteren naar het nieuwe verhaal
dat Hanna gaat vertellen.

36. Lied met koor - Hanna

Er was eens een meisje dat haar eer wilde

bewaren. Een edelman beminde haar.

Hij had al lang een oogje op haar,

Frauen: Heisa! Juhhe! Juhhe! Juh!
Hopsasa, heisasa, heisa, hei!

Männer: Nun fassen wir den letzten Krug!

Alle: Und singen dann im vollen Chor dem freudenvollen Rebensaft! Heisa, hei! Juhhe! Juh!
Es lebe der Wein, der edle Wein, der Grillen und Harm verscheucht! Sein Lob ertöne laut und hoch in tausendfachem Jubelschall! Heida, laßt uns fröhlich sein und Juhhe! Juhhe!Juh! aus vollem Halse schrei'n.

VIERTER TEIL: Der Winter

Einleitung

Die Einleitung schildert die dicken Nebel, womit der Winter anfängt.

29. Rezitativ - Simon

Nun senket sich das blasse Jahr und fallen Dünste kalt herab. Die Berg' umhüllt ein grauer Dampf, der endlich auch die Flächen drückt, und am Mittage selbst der Sonne matten Strahl verschlingt.

Hanne

Aus Lapplands Höhlen schreitet her der stürmisch düst're Winter jetzt.
Vor seinem Tritt erstarret in banger Stille die Natur.

30. Cavatine - Hanne

Licht und Leben sind geschwächt, Wärm' und Freude sind verschwunden. Unmutsvollen Tagen folgt schwarzer Nächte lange Dauer.

31. Rezitativ - Lukas

Gefesselt steht der breite See, gehemmt in seinem Laufe der Strom. Im Sturze vom türmenden Felsen hängt gestockt und stumm der Wasserfall.
Im düren Haine tönt kein Laut. Die Felder deckt, die Täler füllt ein' ungeheure Flockenlast.
Der Erde Bild ist nun ein Grab, wo Kraft und Reiz erstorben liegt, wo Leichenfarbe traurig herrscht und wo dem Blicke weit umher nur öde Wüstenei sich zeigt.

32. Arie - Lukas

Hier steht der Wandrer nun, verwirrt und zweifelhaft, wohin den Schritt er lenken soll. Vergebens sucht er den Weg, ihn leitet weder Pfad noch Spur.
Vergebens strengt er sich an, und wadet durch den tiefen Schnee; er find't sich immer mehr verirrt.
Jetzt sinket ihm der Mut, und Angst beklemmt sein Herz, da er den Tag sich neigen sieht, und Müdigkeit

borst: Joechei! Joechei! Joe!

Mannen: Juich, laat je horen! Spring en dans!
Lach, zing, juich! Laat je horen!

Vrouwen: Heisa! Joechei! Joechei!
Hopsasa, heisasa!

Mannen: Nu pakken we de laatste kruik

Allen: En zingen dan in koor ter ere van het verrukkelijke druivennat. Heisa, hei! Joechei! Joe!
Leve de wijn, de edele wijn, die zorgen en kommer verdrijft! Zing zijn lof honderduit!
Laten we vrolijk zijn en zing uit volle borst: Joechei! Joechei! Joe!

VIERDE DEEL: De Winter

Inleiding

De inleiding geeft de dichte nevels weer, waarmee de winter zich aankondigt.

29. Recitatief - Simon

Nu spoedt het jaar ten einde, en verliest zijn kleur. Koude nevels dalen neer. Een grijze mist omhult de bergen, bedekt dan ook de vlakte en omsluit zelfs de matte stralen van de middagzon.

Hanna

Uit Lapland's holen komt hij op ons af, de duistere winter met zijn stormen.
En waar hij komt valt een ijzige stilte over de natuur.

30. Cavatine - Hanna

Licht en leven worden zwakker, warmte en vreugde zijn verdwenen. Op sombere dagen volgen lange, donk're nachten.

31. Recitatief - Lukas

Verstijfd ligt het grote meer, de stroom is in zijn loop gestremd. De waterval hangt stil en stijfbevoren aan de hoge rotswand.
In het dorre bos klinkt geen geluid, een dik pak sneeuw bedekt de velden en de dalen.
De aarde lijkt nu wel een graf, waar kracht en schoonheid in begraven liggen. Overal heerst de bleke dood. Verlaten ligt het landschap daar, zover het oog kan zien.

32. Aria - Lukas

Hier staat een reiziger, verward en weifelend welke kant hij op moet gaan. Vergeefs zoekt hij zijn weg: er is geen pad of spoor te vinden.
Voor niets spant hij zich in: hij waadt door hoge sneeuw en raakt steeds meer verdoofd.

Mädchen: Welche Freude, welche Wonne schwellet unser Herz!

Bursche: Süße Triebe, sanfte Reize heben uns're Brust!

Simon: Was ihr fühlet, was euch reizet ist des Schöpfers Hauch.

Chor: Laß uns ehren, laßt uns loben, laßt uns preisen ihn!

Männer: Laßt erschallen, ihm zu danken, eure Stimmen hoch!

Chor: Es erschallen, ihm zu danken, uns're Stimmen hoch!

Alle: Ewiger, mächtiger, gütiger Gott!

Hanne, Lukas, Simon

Von deinem Segensmahle hast du gelabet uns.

Männer: Mächtiger Gott!

Hanne, Lukas, Simon

Vom Strome deiner Freuden hast du getränkt uns. Gütiger Gott!

Alle: Ewiger, mächtiger, gütiger Gott!

Simon, Lukas, Hanne

Ewiger! Mächtiger! Gütiger Gott!

Alle: Ehre, Lob und Preis sei dir, ewiger, mächtiger, gütiger Gott!

ZWEITER TEIL: Der Sommer

Die Einleitung stellt die Morgendämmerung vor.

9. Rezitativ - Lukas

In grauem Schleier rückt heran das sanfte Morgenlicht; mit lahmen Schritten weicht vor ihm die träge Nacht zurück.

Zu düst'ren Höhlen flieht der Leichenvogel blinde Schar; ihr dumpfer Klage-ton beklemmt das bange Herz nicht mehr.

Simon

Des Tages Herold meldet sich, mit scharfem Laute rufet er zur neuer Tätigkeit den ausgeruhten Landmann auf.

10. Arie und Rezitativ - Simon

Der munt're Hirt versammelt nun die frohen Herden um sich her; zur fetten Weid' auf grünen Höh'n treibet er sie langsam fort.

Nach Osten blickend steht er dann, auf seinem Stabe hingelehnt, zu seh'n den ersten Sonnenstrahl, welchem er entgegen harrt.

Hanne

Die Morgenröte bricht hervor, wie Rauch verflieget das leichte Gewölk, der Himmel pranget im hellen Azur, der Berge Gipfel im feurigen Gold.

Meisjes: Wat een vreugde in ons hart!

Jongens: Zoete verlangens komen in ons op.

Simon: In dit alles bespeurt u de adem van de Schepper.

Koor: Eer, loof en prijs Hem!

Mannen: Dank Hem met een klinkend lied!

Koor: Wij danken Hem met een klinkend lied!

Allen: Eeuwige, machtige, liefdevolle God!

Hanna, Lukas, Simon

Aan Uw tafel hebt Gij ons gevoed met Uw zegeningen.

Mannen: Machtige God!

Hanna, Lukas, Simon

Uit de stroom van Uw vreugde hebt Gij ons laten drinken. Liefdevolle God!

Allen: Eeuwige, machtige, liefdevolle God!

Simon, Lukas, Hanna

Eeuwige, machtige, liefdevolle God!

Allen: Eer, lof en prijs zij U, eeuwige, machtige, liefdevolle God!

TWEDE DEEL: De Zomer

De inleiding beeldt het aanbreken van de dag uit.

9. Recitatief - Lukas

In een grijze sluier breekt het eerste morgenlicht aan; met lome schreden wijkt de trage nacht.

Verblind vlucht de zwerm Vogels der Doden (= de uilen, symbool van donker, dood en droefheid) naar donkere holen; hun doffe klacht benauwt het bange hart niet langer.

Simon

De heraut van de dag (= de haan) meldt zich, met doordringend gekraai roept hij de uitgeruste landman op om weer aan het werk te gaan.

10. Aria en recitatief - Simon

Goedgemutst verzamelt de herder nu zijn kudde, en drijft die langzaam voort naar grazige weiden op groene heuvels.

Met de blik naar het oosten staat hij, leunend op zijn staf, te wachten op het doorbreken van de eerste zonnestraal.

Hanna

Het morgenrood breekt aan, als rook verdwijnen lichte wolken, de hemel praat in helder blauw, de bergtoppen in vurig goud.

11. Terzett und Chor - Hanne

Sie steigt herauf, die Sonne, sie steigt,

Hanne, Lukas

sie naht, sie kommt,

Hanne, Lukas, Simon

sie strahlt, sie scheint.

Chor

Sie scheint in herrlicher Pracht, in flammender Majestät! Heil! O Sonne, heil! Des Lichts und Lebens Quelle, Heil! O du des Weltalls Seel' und Aug', der Gottheit schönstes Bild! Dich grüßen dankbar wir!

Hanne, Lukas, Simon

Wer spricht sie aus, die Freuden alle, die deine Huld in uns erweckt? Wer zählet sie, die Segen alle, die deine Mild' auf uns ergießt?

Chor

Die Freuden! O wer spricht sie aus?

Die Segen! O wer zählet sie?

Wer spricht sie aus? Wer zählet sie, wer?

Hanne: Dir danken wir, was uns ergötzt.

Lukas: Dir danken wir, was uns belebt.

Simon: Dir danken wir, was uns erhält.

Hanne, Lukas, Simon

Dem Schöpfer aber danken wir,
was deine Kraft vermag.

Alle: Heil! O, Sonne, Heil!

Des Lichts und Lebens Quelle, Heil!

Dir jauchzen alle Stimmen, dir jauchzet die Natur.

12. Rezitativ - Simon

Nun regt und bewegt sich alles umher, ein buntes Gewühl bedeckt die Flur. Dem braunen Schnitter neiget sich der Saaten wallende Flut, die Sense blüzt, da sinkt das Korn; doch steht es bald und aufgehäuft in festen Garben wieder da.

Rezitativ - Lukas

Die Mittagssonne brennet jetzt in voller Glut, und gießt durch die entwölkte Luft ihr mächtiges Feu'r in trömen hinab.

Ob den gesengten Flächen schwebt, in nieder'n

Qualm, ein blendend Meer von Licht und Widerschein.

13. Cavatine - Lukas

Dem Druck erliegt die Natur. Welche Blumen, dürre Wiesen, trock'ne Quellen, alles zeigt der Hitze Wut. Und kraftlos schmachten Mensch und Tier, am Boden hingestreckt.

14. Rezitativ - Hanne

Willkommen jetzt, o dunkler Hain, wo der bejahrten Eiche Dach den kühlenden Schirm gewährt, und wo

11. Terzet en koor - Hanna

De zon komt op, ze klimt omhoog,

Hanna, Lukas

ze komt dichterbij,

Hanna, Lukas, Simon

ze straalt, ze schijnt.

Koor

Ze schijnt in volle pracht, in vlamme majesteit!

Heil zij u, zon! Bron van licht en leven, ziel en oog van het heelal, mooiste zinnebeeld van God, wij begroeten u vol dankbaarheid.

Hanna, Lukas, Simon

Wie kan zeggen, hoeveel vreugde wij aan u te danken hebben, wie kan de zegeningen tellen, die gij mild over ons uitgiet?

Koor

De vreugden! Wie kan ze opnoemen?

De zegeningen! Wie kan ze tellen?

Wie kan ze opnoemen? Wie kan ze tellen?

Hanna: Wij danken u er voor dat u ons laat genieten.

Lukas: Dat u ons levenslust geeft.

Simon: Dat U ons in leven houdt.

Hanna, Lukas, Simon

Maar bovenal danken wij de Schepper

voor de grote kracht die Hij u gaf.

Allen: Heil zij u, zon!

Bron van licht en leven,

alle stemmen, ja heel de natuur jubelt over U.

12. Recitatief - Simon

Nu is het een drukte van belang: een bonte groep mensen werkt op het veld. De golvende vloed van graan buigt zich voor de gebruinde maaier, de zeis flitst, het koren valt. Toch staat het al gauw weer overeind, tot stevige korenschoven gebonden.

Recitatief - Lukas

De middagzon staat nu volop te branden in een strakke hemel en giet haar vuur in stromen naar beneden.

Boven de zinderende vlakten drijft een verstikkende en verblindende zee van licht en weerkaatsing.

13. Cavatine - Lukas

Heel de natuur lijdt: verwelkte bloemen, dorre weiden, drooggevallen bronnen, overal heerst de hitte. Mens en dier smachten, krachteloos op de grond uitgestrekt.

Am Rebenstocke blinket jetzt die helle Traub' in vollem Saft, und ruft dem Winzer freundlich zu, daß er zu lesen sie nicht weile.

Simon

Schon werden Kuf' und Faß zum Hügel hingebacht, und aus den Hütten strömet zum frohen Tagewerke das munt're Volk herbei.

Hanne

Seht, wie der Berg hinan von Menschen alles wimmelt! Hört, wie der Freudenton von jeder Seit' erschallet.

Lukas

Die Arbeit fördert lachender Scherz vom Morgen bis zum Abend hin, und dann erhebt der brausende Most die Fröhlichkeit zum Lustgeschrei.

28. Chor:

Juhhe! Juhhe! Der Wein ist da, die Tonnen sind gefüllt,

nun laßt uns fröhlich sein, und Juhhe! Juhhe! Juh! aus vollem Halse schrei'n!

Männer: Laßt uns trinken!

Trinket, Brüder, laßt uns fröhlich sein!

Frauen: Laßt uns singen! Singet alle!

Laßt uns fröhlich sein!

Alle: Juhhe! Juh! Es lebe der Wein!

Männer: Es lebe das Land, wo er uns reift!

Es lebe das Faß, das ihn verwahrt!

Es lebe der Krug, woraus er fließt!

Alle: Juhhe! Juh! Es lebe der Wein!

Männer: Kommt, ihr Brüder! Füllt die Kannen, leert die Becher! Laßt uns fröhlich sein!

Alle: Heida! Laßt uns fröhlich sein und Juhhe!

Juhhe! Juh! aus vollem Halse schrei'n.

Juhhe, Juh! Es lebe der Wein!

Frauen: Nun tönen die Pfeifen und wirbelt die Trommel. Hier kreischet die Fiedel, da schnarret die Leier und dudelt der Bock.

Männer: Schon hüpfen die Kleinen und springen die Knaben, dort fliegen die Mädchen im Arme der Bursche, den ländlichen Reih'n.

Frauen: Heisa, hopsa, laßt uns hüpfen!

Männer: Ihr Brüder, kommt!

Frauen: Heisa, hopsa, laßt uns springen!

Männer: Die Kannen füllt!

Frauen: Heisa, hopsa, laßt uns tanzen!

Männer: Die Becher leert!

Alle: Heida! Laßt uns fröhlich sein und Juhhe! Juhhe!

Juh! aus vollem Halse schrei'n.

Männer: Jauchzet, lärmet! Springet! Tanzet!

Lachet, singet, jauchzet, lärmet!

Het jubellied van de jachthoorn en de overwinningskreet van de jagers zijn het teken dat hij gaat sterven: Halali! Halali! Halali!

27. Recitatief - Hanna

Aan de wijnstok glanst nu de sappige blanke druif, en roept de wijnboer vriendelijk toe, niet langer te wachten met de pluk.

Simon

Kuipen en vaten worden al naar de heuvel gebracht en uit de hutten komt het volk vrolijk samen voor de blijde dagtaak.

Hanna

Kijk hoe de berg krioelt van mensen!

Vrolijkheid overal!

Lukas

Gelach en grappen klinken van de morgen tot de avond, en maken het werk licht. En dan, als de bruisende most gedronken wordt, stijgt de vrolijkheid ten top!

28. Koor

Joechei, joechei! Daar is de wijn! De vaten zijn gevuld!

Laten we vrolijk zijn, en roep uit volle borst: "Joechei!"

Mannen: Laten we klinken!

Drink, broeders, laten we vrolijk zijn!

Vrouwen: Laten we zingen!

Zingt allen, laten we vrolijk zijn!

Allen: Joechei, leve de wijn!

Mannen: Leve het land, waar hij groeit!

Leve het vat dat hem bewaart!

Leve de kruik waaruit hij vloeit!

Allen: Joechei, leve de wijn!

Mannen: Kom, broeders, vul de kannen, drink de bekens uit! Laten we vrolijk zijn!

Allen: Hela! Laten we vrolijk zijn en uit volle borst

Joechei! Joechei! Joe! roepen.

Joechei! Leve de wijn!

Vrouwen: Nu klinken de fluiten en roffelen de trommels. Hier krast de viool, ginds ratelt de lier en jengelt de doedelzak.

Mannen: De kleintjes huppelen al, en de jongens springen in 't rond. Daar vliegen de meisjes de jongens in de armen voor de volksdans!

Vrouwen: Heisa, hopsa, laten we hossen!

Mannen: Kom, broeders!

Vrouwen: Heisa, hopsa, laten we springen!

Mannen: Vul de kannen!

Vrouwen: Heisa, hopsa, laten we dansen!

Mannen: Drink de bekens uit!

Allen: Hela, laten we vrolijk zijn, en roep uit volle

ihn kaum bemerkt; dem Übermaße wünscht er doch nicht ausgestellt zu sein.

Was ihn dagegen sichern mag, sieht er als Wohltat an, und willig fröhnt er dann zur Jagd, die seinen guten Herrn ergötzt.

24. **Arie - Simon**

Seht auf die breiten Wiesen hin! Seht, wie der Hund im Grase streift! Am Boden suchet er die Spur und geht ihr unablässig nach.

Jetzt aber reißt Begierd' ihn fort; er horcht auf Ruf und Stimme nicht mehr; er eilet zu haschen da stockt sein Lauf, und steht er unbewegt wie Stein. Dem nahen Feinde zu entgeh'n, erhebt der scheue Vogel sich; doch rettet ihn nicht schneller Flug. Es blitzt, es knallt, ihn erreicht das Blei und wirft ihn tot aus der Luft herab.

25. **Rezitatief - Lukas**

Hier treibt ein dichter Kreis die Hasen aus dem Lager auf. Von allen Seiten hingedrängt, hilft ihnen keine Flucht. Schon fallen sie und liegen bald in Reihen freudig hingeählt.

26. **Chor des Landvolks und der Jäger**

Hört! Hört das laute Getön, das dort im Walde klinget! Welch ein lautes Getön durchklingt den ganzen Wald! Es ist der gellenden Hörner Schall, der gierigen Hunde Gebelle.

Schon flieht der aufgesprengte Hirsch; ihm rennen die Doggen und Reiter nach. Er flieht, er flieht!

O wie er sich streckt!

Ihm rennen die Doggen und Reiter nach.

O wie er springt! O wie er sich streckt!

Da bricht er aus den Gesträuchen hervor und läuft über Feld in das Dickicht hinein. Jetzt hat er die Hunde getäuscht; zerstreuet schwärmen sie umher.

Die Hunde sind zerstreut, sie schwärmen hin und her. Tajo, tajo, tajo!

Der Jäger Ruf, der Hörner Klang versammelt aufs neue sie. Ho, ho, ho! Tajo!

Mit doppeltem Eifer stürzt nun der Haufe vereint auf die Fährte los. Tajo, tajo!

Von seinen Feinden eingeholt, an Mut und Kräfte ganz erschöpft, erliegt nun das schnelle Tier.

Sein nahes Ende kündigt an des tönenden Erzes Jubellied, der freudigen Jäger Siegeslaut.

Halali! Halali! Halali!

27. **Rezitatief - Hanne**

gasten, die zich tegoed deden aan het koren en er nu niets meer vinden.

De landman klaagt niet over deze kleine schade, die hij nauwelijks merkt.

Maar het moet niet te veel worden! Alles wat hem daartegen kan beschermen, vindt hij best en daarom wil hij dan wel hulpdiensten verrichten bij de jacht, waar zijn goede landheer zo'n plezier in heeft.

24. **Aria - Simon**

Kijk daar eens in die grote wei! Zie hoe de hond rondwaalt, met zijn neus in het gras. Hij zoekt langs de grond het spoor en volgt het zonder ophouden. Nu sleept de begeerte hem mee, hij luistert niet meer naar stemmen of bevelen hij rent weg om zijn prooi te grijpen. Plots houdt hij in en blijft roerloos staan. Om aan de naderende vijand te ontsnappen vliegt een schuwe vogel op, maar zijn snelle vlucht kan hem niet redden.

Een flits, een knal, het lood treft hem hoog in de lucht en werpt hem dood ter aarde.

25. **Recitatief - Lukas**

Hier drijft een gesloten kring van jagers de hazen uit hun leger op. Aan alle zijden ingesloten, helpt vluchten hen niet meer. Zij vallen en liggen spoedig in rijen, en worden dan met vreugde geteld.

26. **Koor van landvolk en jagers**

Hoor! Hoor! Wat een luid geschal klinkt daar in het bos!

Wat een luid geschal klinkt door heel het bos!

Het is de klank van schetterende horens en het blaffen van jachtlustige honden.

Een hert schrikt op en vlucht; de honden en ruiters jagen het na. Het vlucht! Kijk hem springen!

Wat strekt hij zich in zijn sprong!

De honden en ruiters jagen hem op.

Kijk hem springen! Wat strekt hij zich!

Daar breekt hij door het struikgewas en rent het veld over, het kreupelhout in.

Nu heeft hij de honden misleid; ze verspreiden zich en lopen door elkaar.

Tajo! Tajo! Tajo!

De roep van de jagers en het hoorngeschal brengt ze weer bij elkaar. Ho, ho, ho! Tajo!

Nog gretiger stort de meute zich nu in het spoor van het wild. Tajo! Tajo!

Ingehaald door zijn vijanden, moe en uitgeput, bezwijkt nu het snelle dier.

der schlanken Espe Laub mit leisem Gelispel rauscht! Am weichen Moose rieselt da in heller Flut der Bach, und fröhlich summend irrt und wirrt die bunte Sonnenbrut.

Der Kräuter reinen Balsamduft verbreitet Zephirs Hauch, und aus dem nahen Busche tönt des jungen Schäfers Rohr.

15. **Arie - Hanne**

Welche Labung für die Sinne, welch' Erholung für das Herz!

Jeden Aderzweig durchströmet, und in jeder Nerve bebt erquickendes Gefühl.

Die Seele wachet auf zum reizenden Genuß, und neue Kraft erhebt durch milden Drang die Brust.

16. **Rezitatief - Simon**

O seht! Es steigt in der schwülen Luft, am hohen Saume des Gebirgs, von Dampf und Dunst ein fahler Nebel auf. Empor gedrängt, dehnt er sich aus und hüllet bald den Himmelsraum in schwarzes Dunkel ein.

Lukas

Hört, wie vom Tal ein dumpf Gebrüll den wilden Sturm verkünd't! Seht, wie vom Unheil schwer die finst're Wolke langsam zieht, und drohend auf die Eb'ne sinkt!

Hanna

In banger Ahnung stockt das Leben der Natur: Kein Tier, kein Blatt beweget sich, und Todesstille herrscht umher.

17. **Chor**

Ach, das Ungewitter naht! Hilf uns, Himmel!

O wie der Donner rollt! O wie die Winde toben!

Wo flieh'n wir hin?

Flammende Blitze durchwühlen die Luft, den zackigen

Keilen berstet die Wolke, und Güsse stürzen herab.

Wo ist Rettung?

Wütend rast der Sturm, der weite Himmel entbrennt.

Weh' uns Armen! Schmetternd krachen Schlag auf

Schlag die schweren Donner fürchterlich!

Weh' uns! Weh' uns! Erschüttert wankt die Erde

bis in des Meeres Grund.

18. **Terzett mit Chor**

Lukas: Die düst'ren Wolken trennen sich; gestillet ist der Stürme Wut.

Hanne: Vor ihrem Untergange blickt noch die Sonn' empor, und von dem letzten Strahle glänzt, mit Perlen-

14. **Recitatief - Hanna**

Wat ben jij nu welkom, donker bos, waar oude eiken met hun bladerdak verkoeling bieden, en waar de bladeren van de slanke esp zachtjes fluisteren.

Bij het zachte mos murmelt daar het heldere water van de beek, en vrolijk zoemend dwarrelen bontgekleurde insecten door elkaar.

Een zachte zuiderwind draagt frisse kruidengeur aan en uit het struikgewas klinkt heel dichtbij de fluit van een jonge schaapherder.

15. **Aria - Hanna**

Wat een lust voor hart en zinnen!

Een verkwikkend gevoel stroomt door al mijn aderen en trilt in elke zenuw.

Mijn ziel ontwaakt en geniet met volle teugen.

Ik haal diep adem, en voel mij als herboren.

16. **Recitatief - Simon**

O kijk! Daar aan de hoge bergkam stijgt in de broeierige lucht een grauwe nevel op van zware dampen. Hij groeit en breidt zich uit, en spoedig zal hij heel de hemel omvatten met diepe duisternis.

Lukas

Hoor, hoe een dof gerommel in het dal de naderende storm aankondigt! Zie, onheilspellend komt de donkere wolk aandrijven en daalt dan dreigend neer over de vlakke.

Hanna

In angstig afwachten verstart alle leven in de natuur: geen dier, geen blad beweegt en doodstil is het overal.

17. **Koor**

O wee, het onweer komt. Help ons, hemel!

Hoor de donder rollen! Hoor de wind razen! Waar kunnen we heen vluchten?

Vlammende bliksems doorklieven de lucht; hun scherpe schichten scheuren de wolken uiteen en dan stor-

ten watermassa's naar beneden. Waar is redding?

Woest raast de storm, heel de hemel staat in vuur.

Wee ons, armzaligen!

Slag op slag daveren zware donderslagen!

Vreselijk! Wee ons! Geschokt wankelt de aarde

tot in de diepte van de zee.

18. **Terzet en koor**

Lukas: De donkere wolken drijven weg, de stormen zijn

schmuck geziert, die Flur.

Simon: Zum langgewohnten Stalle kehrt gesättigt und erfrischt das Fette Rind zurück.

Lukas: Dem Gatten ruft die Wachtel schon.

Hanne: Im Grase zirpt die Grille froh.

Simon: Und aus dem Sumpfe quakt der Frosch.

Lukas, Hanne, Simon

Die Abendglocke tönt. Von oben winkt der helle Stern
Und ladet uns zur sanften Ruh.

Männer: Mädchen, Bursche, Weiber kommt!

Unser wartet süßer Schlaf, wie reines Herz, gesunder
Leib und Tagesarbeit ihn gewährt.

Frauen: Wir geh'n, wir folgen euch!

Alle: Die Abendglocke hat getönt. Von oben winkt
der helle Stern und ladet uns zur sanften Ruh.

DRITTER TEIL: Der Herbst

Einleitung

*Der Einleitung Gegenstand ist des Landmanns freudige
Gefühl über die reiche Ernte.*

19. Rezitativ - Hanne

Was durch seine Blüte der Lenz zuerst versprach,
was durch seine Wärme der Sommer reifen hieß,
zeigt der Herbst in Fülle dem frohen Landman jetzt.

Rezitativ - Lukas

Den reichen Vorrat fährt er nun auf hochbelad'nen
Wagen ein. Kaum faßt der weiten Scheune Raum,
was ihm sein Feld hervorgebracht.

Simon

Sein heit'res Auge blickt umher, es mißt den aufge-
tümten Segen ab, und Freude strömt in seine Brust.

20. Terzett mit Chor - Simon

So lohnet die Natur den Fleiß: ihn ruft, ihn lacht sie an,
ihn muntert sie durch Hoffnung auf, ihm steht sie willig
bei, ihm wirkt sie mit voller Kraft.

Hanne, Lukas

Von dir, o Fleiß, kommt alles Heil. Die Hütte, die uns
schirmt, die Wolle, die uns deckt, die Speise, die uns
nährt, ist deine Gab', ist dein Geschenk.

Hanne, Lukas, Simon

O Fleiß, o edler Fleiß, von dir kommt alles Heil.

Hanne: Du flößest Tugend ein, und rohe Sitten mil-
derst du.

Lukas: Du wehrest Laster ab und reinigest der Men-
schen Herz.

Simon: Du stärkest Mut und Sinn zum Guten und zu

nu uitgewoed.

Hanna: De zon, voordat ze ondergaat, laat zich nog
even zien, en in haar laatste stralen glanst plotseling
het natte land, als was 't met parelen versierd.

Simon: Verzadigd en verfrist keren de vette koeien
naar de vertrouwde stal terug.

Lukas: Het kwartelwijfje roept naar haar mannetje.

Hanna: Vrolijk sjirpt de krekel in het gras.

Simon: De kikker kwaakt in het moeras.

Lukas, Hanna, Simon

De avondklok weerklinkt! Boven ons straalt de
avondster en nodigt ons uit tot zoete rust.

Mannen: Meisjes, jongens, vrouwen, kom!

Zoete slaap wacht ons; daar kan je op rekenen als je
zuiver bent van hart, gezond van lichaam en alle
dagen hard moet werken.

Vrouwen: We komen er aan, we volgen u.

Allen: De avondklok heeft geluid. Boven ons
straalt de avondster en nodigt ons uit tot zoete rust.

DERDE DEEL: De Herfst

Inleiding

*Deze inleiding geeft de vreugde weer van de land-
man over de rijke oogst.*

19. Recitatief - Hanna

Wat in de lentebloesems nog maar een belofte was,
en in de zomerwarmte verder rijpen moest, dat ziet
de blijde landman nu in de herfst in volle omvang.

Recitatief - Lukas

Op hoogbeladen wagens haalt hij nu de rijke voor-
raad binnen. De ruime schuur is haast te klein voor
de opbrengst van zijn veld.

Simon

Blij kijkt hij rond en schat de voorraad die daar hoog
ligt opgetast, en groot is zijn vreugde.

20. Terzet en koor - Simon

Zo belooft de natuur onze ijver: ze daagt ons uit,
lacht ons toe, wekt grote verwachtingen, en helpt
ons graag met al haar kracht.

Hanna en Lukas

O ijver, alle goeds komt van jou! Het huis, dat ons
beschermt, de wol, die ons kleedt, het eten, dat ons
voedt, het zijn geschenken uit jouw hand!

Hanna, Lukas, Simon

O ijver, edele ijver, alle goeds komt van jou!

Hanna: Jij schenkt ons deugd en verzacht onze
ruwe zeden.

jeder Pflicht.

Alle O Fleiß, o edler Fleiß, von dir kommt alles Heil!

21. Rezitativ - Hanne

Seht, wie zum Haselbusche dort die rasche Jugend
eilt! An jedem Aste schwinget sich der Kleinen lose
Schar, und der bewegten Staud' entstürzt gleich Ha-
gelschaur' die lock're Frucht.

Simon

Hier klimmt der junge Bau'r den hohen Stamm entlang
die Leiter flink hinauf. Vom Wipfel, der ihn deckt, sieht
er sein Liebchen nah'n, und ihrem Tritt entgegen fliegt
dann in traurem Scherze die runde Nuß herab.

Lukas

Im Garten steh'n um jeden Baum die Mädchen groß
und klein, dem Obste, das sie klauben, an frischer
Farbe gleich.

22. Duet - Lukas

Ihr schönen aus der Stadt, kommt her!

Blickt an die Töchter der Natur, die weder Putz noch
Schminke ziert. Da seht, mein Hannchen seht!

Ihr blüht Gesundheit auf den Wangen; im Auge lacht
Zufriedenheit, und aus dem Munde spricht das Herz,
wenn sie mir Liebe schwört.

Hanne

Ihr Herrchen süß und fein, bleibt weg!

Hier schwinden eure Künste ganz, und glatte Worte
wirken nicht; mann gibt euch kein Gehör.

Nicht Gold, nicht Pracht kann uns verblenden, ein
redlich Herz ist, was uns rührt; und meine Wünsche
sind erfüllt, wenn treu mir Lukas ist.

Lukas

Blätter fallen ab, Früchte welken hin, Tag und Jahr
vergeh'n, nur meine Liebe nicht.

Hanne

Schöner grünt das Blatt, süßer schmeckt die Frucht,
heller glänzt der Tag, wenn deine Liebe spricht.

Lukas, Hanne

Welch ein Glück ist treue Liebe! Uns're Herzen sind
vereinet, trennen kann sie Tod allein.

Liebstes Hannchen! - Bester Lukas!

Lieben und geliebet werden ist der Freuden höchster
Gipfel, ist des Lebens Wonn' und Glück.

23. Rezitativ - Simon

Nun zeigt das entblößte Feld der ungebet'nen Gäste
Zahl, die an den Halmen Nahrung fand und irrend jetzt
sie weiter sucht.

Des kleinen Raubes klaget nicht der Landmann, der

Lukas: Jij weert de slechtheid af en reinigt het men-
senhart.

Simon: Jij versterkt in ons moed, plichtsbefes en zin
voor het goede.

Allen: O ijver, edele ijver! Alle goeds komt van jou!

21. Recitatief - Hanna

Kijk eens hoe vlug de kinderen daar naar de hazelaar
rennen! De kleine rakkers hangen aan de takken
en bij elke beweging regent het hazelnoten.

Simon

Daar klimt een jonge boer langs de ladder een note-
boom in. Vanuit de boomkruin, waar hij verscholen zit,
ziet hij zijn meisje naderen. En als een lieve verrassing
valt dan de ronde noot haar voor de voeten.

Lukas

In de tuin staan rond elke boom de meisjes, groot en
klein, en o, wat lijken ze op het fruit dat ze plukken,
zo fris van kleur!

22. Duet - Lukas

Kom hierheen, schone dames uit de stad, en kijk eens
naar de dochters van de natuur, die niet geblancket of
opgemaakt zijn! Kijk eens naar mijn Hanneke!

Gezondheid straalt haar van de wangen, haar ogen
lachen vol tevredenheid, zij spreekt vanuit haar hart
wanneer zij mij haar liefde betuigt.

Hanna

Gij lieve deftige meneertjes, blijf toch weg!

Hier vallen jullie kunstjes in het niet en glatte praatjes
hebben geen succes: men luistert niet naar u!

Geen goed of pracht kan ons verblinden; wij zijn alleen
gevoelig voor een eerlijk hart. En als Lukas mij trouw
is, zijn al mijn wensen vervuld.

Lukas

Bladeren vallen, vruchten vergaan, dagen en jaren
gaan voorbij, maar mijn liefde blijft bestaan.

Hanna

Groener lijkt het blad, zoeter smaakt de vrucht, lichter
schijnt de dag, wanneer jij je liefde toont.

Hanna en Lukas

Wat een geluk is trouwe liefde! Onze harten zijn één,
Alleen de dood kan ons scheiden.

Lieve Hanneke! - Goede Lukas!

Beminnen en bemind worden is de allerhoogste vreug-
de, en maakt je leven diep gelukkig.

23. Recitatief - Simon

Nu ziet men op het gemaaide veld tal van ongenode